

**ZAMONAVIY TA'LIMGGA ANTROPOTENTRIZIK TILSHUNOSLIKNING
TA'SIRI.**

Kudbieva N.A.O'qituvchi,

Farg'ona davlat universiteti

Qodirova O.Sh.O'qituvchi,

Farg'ona davlat universiteti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada antropotsentrik tilshunoslikning zamonaviy ta'limdagi muhim roli va uning insonga yo'naltirilgan ta'lim muhitini shakllantirishga ta'siri o'rganiladi. Mualliflarning ta'kidlashicha, antropotsentrik tilshunoslik o'quvchilarning shaxsi va fuqarolik mas'uliyatini rivojlantirishga ko'maklashuvchi barkamol va ko'p qirrali ta'limni shakllantirishning asosiy vositasidir.*

Kalit so'zlar: *antropotsentrik tilshunoslik, zamonaviy ta'lim, ko'p madaniyatli ta'lim, texnologik innovatsiyalar, inklyuziya.*

Antropotsentrik tilshunoslik zamonaviy tilshunoslikning ko'p qirrali yo'nalishi bo'lib, tilni inson va uning muloqot qilish qobiliyati prizmasi orqali o'rganishga qaratilgan. Bu yondashuv nafaqat tilning tuzilishini, balki uning inson tafakkuri, madaniyati va turmush tarzi bilan o'zaro ta'sirini ham o'rganadi. Antropotsentrik tilshunoslikning ta'kidlashicha, til shunchaki ramzlar va qoidalar to'plami emas, balki bizning dunyo haqidagi tushunchamiz, qadriyatlarimiz va ifoda usullarini aks ettiradi. [1, 72]

Antropotsentrik tilshunoslik insonning til qobiliyatini o'rganishdan boshlab ta'limda muhim rol o'ynaydi. Ushbu sohadagi tadqiqotchilar odamlarning tilni qanday o'rganishi va muloqot qilish uchun foydalanishini tahlil qiladi. Ushbu tadqiqot o'qituvchilar va ta'lim muassasalariga tilni o'zlashtirishga ta'sir qiluvchi psixologik va kognitiv jihatlarni hisobga olgan holda til o'qitishning yanada samarali usullarini ishlab chiqish imkonini beradi. Insonning til qobiliyati bo'yicha tadqiqot natijalari, shuningdek, nutqida nuqsoni bo'lgan yoki chet tilini o'rganayotgan shaxslar uchun yordam dasturlarini yaratishga yordam beradi.

Antropotsentrik tilshunoslik til o'rganish jarayonlarini chuqurroq tushunish imkonini beradi. Psixolingvistik tadqiqotlar chet tillarini o'qitishda qaysi strategiya va usullar eng samarali ekanligini yaxshiroq tushunishga imkon beradi. [2, 118]. Tilshunoslikning bu jihati

ham tilning tuzilishi psixologik jarayonlarga qanday ta'sir etishi va qaysi jihatlarni o'rganish qiyinroq bo'lishi mumkinligi haqidagi muhim savollarni tug'diradi.

Antropotsentrik tilshunoslik o'qish va yozishni o'rganish sohasiga ham hissa qo'shadi. Insonning o'qish va yozishni qanday o'rganishini tushunish bizga yanada samarali o'qitish usullarini ishlab chiqish imkonini beradi. Tilning tuzilishi va uning yozish va o'qish jarayonlariga ta'sirini tahlil qilish bolalar va kattalarni o'qitishning eng yaxshi amaliyotlari va strategiyalarini aniqlashga yordam beradi. Natijada, antropotsentrik tilshunoslik yanada moslashtirilgan va samarali o'qish va yozish dasturlarini yaratishga yordam beradi.

Antropotsentrik tilshunoslikning ta'limdagi roli yanada samarali va moslashtirilgan ta'lim usullari va strategiyalarini yaratish sharoitida tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bunday yondashuv til, inson qobiliyatlari va ta'lim jarayonlari o'rtasidagi munosabatlarni yaxshiroq tushunishga imkon beradi.

Ko'p tilli ta'limda antropotsentrik tilshunoslik til madaniyatiga urg'u beradi. Bu tilning madaniy o'ziga xoslikning ajralmas qismi ekanligini va u turli madaniy guruhlar o'rtasida qanday qilib ko'prik bo'lib xizmat qilishi mumkinligini o'z ichiga oladi. Ushbu sohadagi o'qituvchilar tillar va madaniyatlar xilma-xilligiga hurmatni kuchaytirish, shuningdek, til moslashuvchanligi va ko'p tillilik ko'nikmalarini rivojlantirish uchun antropotsentrik yondashuvdan foydalanadilar.

Zamonaviy ta'lim texnologiyadan foydalanish bilan chambarchas bog'liq bo'lib, antropotsentrik tilshunoslik chetda turmaydi. Texnologiya ta'lim jarayonini boyitishning kuchli quroliga aylandi. Interfaol onlayn platformalar, virtual sinflar va raqamli resurslar o'quvchilarga tilni yanada samarali o'rganish imkonini beradi va o'qituvchilarga har bir talabaning ehtiyojlariga mos ravishda o'rganishni shaxsiylashtirish vositalari bilan ta'minlaydi.

Antropotsentrik tilshunoslik sun'iy intellekt (AI) bilan hamkorlikda shaxsiylashtirilgan o'rganishni targ'ib qiladi. AI sizga o'quvchilarning individual ehtiyojlarini tahlil qilish va ularning darajasi va o'rganish tezligiga mos keladigan o'quv materiallarini taqdim etish imkonini beradi. Antropotsentrik tilshunoslikning bu jihati har bir talabaning o'ziga xos qobiliyatlari va ehtiyojlarini ta'kidlaydi, natijada o'rganish yanada samarali bo'ladi va til o'rganishga bo'lgan motivatsiya kuchayadi.

Antropotsentrik tilshunoslik multimedia va interfaol usullarni o'qitishda ham foydali integratsiyalashgan. Videolar, audio yozuvlar va interfaol ilovalar kabi multimedia resurslari o'quvchilarga tilning talaffuz va intonatsiya kabi jihatlarini chuqurroq tushunishga yordam beradi. Bu usullar o'quvchilarning o'quv jarayonidagi faol ishtirokini rag'batlantiradi va muloqot ko'nikmalarini oshiradi.

Texnologik innovatsiyalar va antropotsentrik tilshunoslik bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ta'lim muhitini boyitadi. Ular talabalarni innovatsion o'quv vositalari bilan ta'minlaydi, ta'lim tajribasini shaxsiylashtiradi va tilni chuqurroq va samaraliroq o'rganishga yordam beradi.

Antropotsentrik tilshunoslikning ta'limdagi kelajak istiqbollari o'quvchilarning madaniy va intellektual kapitalini shakllantirishga tilning ta'sirini yanada chuqurroq o'rganish bilan bog'liq. Tadqiqotchilar til va muloqotning qaysi jihatlarini murakkab muammolarni hal qilish, tanqidiy fikrlash va ijodkorlikni shakllantirishni o'rganishni davom ettirishi mumkin.

Yana bir muhim yo'nalish – zamonaviy texnologiyalar va innovatsiyalardan foydalanish bilan antropotsentrik yondashuvni o'zida mujassam etgan yangi o'qitish usullarini ishlab chiqishdir. Bu talabalarning individual ehtiyojlarini qondiradigan interaktiv onlayn platformalarni ishlab chiqish, shuningdek, til va madaniy savodxonlikni rivojlantirishga yordam beradigan ta'lim resurslarini yaratishni o'z ichiga oladi.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash kerakki, antropotsentrik tilshunoslik zamonaviy ta'limda insonga yo'naltirilgan ta'lim muhitini yaratishda muhim o'rin tutadi. Ushbu yondashuv oldida turgan qiyinchiliklarga qaramay, uning kelajagi ko'plab va'dalar va imkoniyatlarni o'z ichiga oladi. Ta'limda antropotsentrik tilshunoslikning rivojlanishi barcha o'quvchilar uchun barkamol va barkamol ta'limni yaratishda til, madaniyat va axloqning rolini yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

Zamonaviy ta'limda antropotsentrik tilshunoslikning ahamiyatini ortiqcha baholab bo'lmaydi. Bu yondashuv har bir talabaning ehtiyojlari va qobiliyatiga moslashtirilgan ta'lim muhitini yaratishga yordam beradi. U ta'lim muhitida bag'rikenglik va inklyuzivlikni targ'ib qiluvchi muhim axloqiy va ijtimoiy-madaniy muammolarni ko'taradi.

Umuman olganda, antropotsentrik tilshunoslik zamonaviy ta'limda chuqur iz qoldiradi va ta'lim sharoitida til, madaniyat va axloqni yaxshiroq tushunishga hissa qo'shadi. Bunday yondashuv shaxsiy rivojlanishni, ko'p madaniyatli jamiyatda faol ishtirok etishni va yanada bag'rikeng va inklyuziv ta'lim muhitini yaratishni rag'batlantiradi.

ADABIYOTLAR:

1. Lavrentieva EA Nolingvistik universitetda chet tilini o'qitish jarayoniga antropotsentrik yondashuvni joriy etish masalasi to'g'risida // Moskva Xalqaro Oliy Biznes Maktabining Axborotnomasi MIRBIS. 2015 yil. No 4 (4). 70–73-betlar.
2. Serebrennikov BA Tilda inson omilining o'rni: Til va tafakkur. - M.: Nauka, 1988. - 242 b.
3. Sizova, Yu. S. Iqtisodiy universitet magistraturasida chet tilini o'qitishga antropotsentrik yondashuv / Yu. S. Sizova. — Matn: bevosita // Pedagogikaning dolzarb vazifalari: VIII Xalqaro materiallar. ilmiy konf. (Moskva, 2017 yil noyabr). - Moskva: Buki-Vedi, 2017. - 161-163-betlar. — URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/272/13163/> (kirish sanasi: 20.10.2023).
4. Sulimova LA. Chet (nemis) tilini o'qitishning turli bosqichlarida asl materiallardan foydalanish [Matn] // Pedagogik mahorat: V Xalqaro materiallar. ilmiy konf. (Moskva, 2014 yil noyabr). - M.: Buki-Vedi, 2014. - 19–22-betlar.
5. Xaleeva II Chet til nutqini tushunishni o'rgatish nazariyasi asoslari. - M.: Oliy maktab, 1989. - 238 b.